

Εισαγωγή

Για πολλούς ανθρώπους, σε σημαντικό βαθμό και λόγω ιδεολογικών προσεγγίσεων, η ασφάλεια είναι μια στατική έννοια, συνδυασμένη με παραδοσιακές κατασταλτικές λειτουργίες των κρατών. Η πραγματικότητα όμως, κυρίως τις πρώτες δυόμισι δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα, είναι διαφορετική. Η ασφάλεια εξελίσσεται εξίσου δυναμικά όσο και οι βασικοί παράγοντες που αλλάζουν τις ζωές των ανθρώπων, αλλά και τη δομή και τη λειτουργία των κρατών και των διεθνών και περιφερειακών θεσμών. Το μεγάλο σοκ των επιθέσεων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και της κυριαρχίας της απειλής της διεθνούς τρομοκρατίας, ακολούθησαν πολλά, μεγάλα ή μικρότερα, σοκ από διάφορες απειλές, κρίσεις και καταστροφές. Η πανδημία και η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία μετατόπισαν για πρώτη φορά τόσο emphaticά την ατζέντα ασφάλειας από την τρομοκρατία. Δεν θα ήταν άστοχο να χαρακτηρίσουμε τον 21^ο αιώνα ως την εποχή των κρίσεων. Οι κρίσεις επηρέασαν δομικά τις κοινωνίες μας, τα κράτη και την καθημερινότητα των ανθρώπων. Η πόλωση και οι πολλαπλές διακινδυνεύσεις κατέστησαν την ασφάλεια, για μια ακόμη φορά, αντικείμενο πολιτικών αντιπαραθέσεων και δυσχέραναν τις τόσο απαραίτητες συνααινέσεις. Χωρίς συνααινέσεις και συμφωνίες δεν μπορεί να υπάρξει μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική πολιτική ασφάλειας.

Στην Ελλάδα αυτή η δύσκολη άσκηση ισορροπίας είναι φορτισμένη και με το πολωτικό υπόβαθρο που έχει καταστήσει την ασφάλεια πεδίο σταθερής αντιπαράθεσης μεταπολιτευτικά. Το 2024 είναι μία ιδιαίτερος συμβολική χρονιά για την Ελλάδα. Είναι η επέτειος των πενήντα ετών της Μεταπολιτευτικής Δημοκρατίας, των είκοσι ετών από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και των σαράντων χρόνων από την ίδρυση της Ελληνικής Αστυνομίας με τη συγχώνευση της Αστυνομίας Πόλεων και της Χωροφυλακής. Είναι μια καλή ευκαιρία να συζητήσουμε για τα στερεότυπα, τις στρεβλώσεις, αλλά και τις κατακτήσεις της Μεταπολίτευσης. Μέσα από αυτούς τους τρεις άξονες πρέπει να δούμε και την πολιτική ασφάλειας. Να αναδείξουμε τις υστερήσεις της, να ξεδιπλώνουμε τις στρεβλώσεις, να σπάσουμε τα στερεότυπα και να αναδεί-

ξουμε όμως και τις κατακτήσεις. Πενήντα χρόνια είναι μια σημαντική χρονική περίοδος για να μην συζητάμε με όρους κανονικότητας και κατανόησης για την ασφάλεια. Οι κοινωνικές συνθήκες έχουν ωριμάσει και πρέπει πλέον και οι πολιτικές ηγεσίες να αφήσουν στην άκρη μικροπολιτικές αντιπαραθέσεις, αγκυλώσεις και δυνάμεις αντιμεταρρύθμισης και να προχωρήσουμε σε μια συμφωνία για την ασφάλεια. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε πως είναι το πλέον παρεξηγημένο ανθρώπινο δικαίωμα, αλλά και μια πυρηνική πρόβλεψη του Κοινωνικού Συμβολαίου.

Ο Sir David Omand, κορυφαία προσωπικότητα του τομέα της ασφάλειας και των πληροφοριών της Μεγάλης Βρετανίας, είναι ο συγγραφέας του σημαντικότερου βιβλίου αναφοράς για την πολιτική ασφάλειας που έχει γραφτεί τον 21^ο αιώνα. Στο *Securing the State* ο Omand ξεκινά με την αξιακή παραδοχή πως η ασφάλεια είναι προαπαιτούμενο, αλλά και αποτέλεσμα της καλής διακυβέρνησης. Ειδικότερα, υποστηρίζει πως σήμερα η ασφάλεια είναι κύριος στόχος της δημόσιας πολιτικής και σημειώνει χαρακτηριστικά: «η εθνική ασφάλεια σήμερα πρέπει να προσδιοριστεί ως μια κατάσταση εμπιστοσύνης από πλευράς των πολιτών ότι οι κίνδυνοι της καθημερινής ζωής, είτε από ανθρωπογενείς απειλές είτε από ατυχήματα και καταστροφές, διαχειρίζονται επαρκώς στο βαθμό που υπάρχει αυτοπεποίθηση πως η φυσιολογική ζωή μπορεί να συνεχιστεί»¹.

Πέραν του ορισμού, ο συγγραφέας σημειώνει την αναγκαία μετάβαση από το Μυστικό Κράτος (*Secret State*), της εποχής των πολέμων και της στρατιωτικής απειλής, με την έμφαση στον τομέα των πληροφοριών, στο Προστατευτικό Κράτος (*Protecting State*). Η σημαντική αυτή μετεξέλιξη χαρακτήρισε την πρώτη φάση του τέλους του Ψυχρού Πολέμου, όταν οι πολίτες απαίτησαν να υπάρχει λογοδοσία από την πλευρά των κυβερνήσεων σχετικά με τις πολιτικές που εφάρμοζαν στο όνομά τους. Παράλληλα, η όλο και μεγαλύτερη έμφαση σε ατυχήματα, καταστροφές και πανδημίες, στον τομέα δηλαδή της πολιτικής προστασίας, σηματοδότησε την πλήρη μετάβαση σε ένα Κράτος Προστασίας. Καταληκτικά, ο Omand γράφει πως μπορούμε να συνοψίσουμε τη νέα προσέγγιση στον σχεδιασμό ασφάλειας σε τρεις ισχυρές μετατοπίσεις: α) προστασία από μεγάλα γεγονότα διατάραξης (*disruptive events*) –πανδημίες, φυσι-

---

¹ D. Omand, (2010), *Securing the State*, London, Hurst & Company, σ. 9.

κές καταστροφές, τεχνολογικά ατυχήματα–, β) έμφαση στην αξία της πρόγνωσης (Anticipation) και γ) οικοδόμηση εθνικής ανθεκτικότητας².

Ο Omand γράφει για τις καταστροφές και τις κρίσεις, την πρόγνωση και την ανθεκτικότητα σε ένα βιβλίο που εκδόθηκε το 2010. Σήμερα, δεκατέσσερα χρόνια μετά, αυτή ακριβώς είναι η συζήτηση για τις σημαντικές αλλαγές και επενδύσεις που πρέπει να γίνουν στον τομέα της ασφάλειας (διαχείριση κρίσεων, πρόγνωση, ανθεκτικότητα). Κάτι που σημαίνει πως υπάρχει μεθοδολογία που μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε οι χώρες και οι οργανισμοί να μπορέσουν να προετοιμαστούν καλύτερα και να περιορίσουν τις επιπτώσεις που μπορούν να έχουν ακόμη και οι «μαύροι κύκνοι», άγνωστες δηλαδή μελλοντικές κρίσεις. Παράλληλα όμως ο Omand βγάζει την ασφάλεια από τη λογική των κλειστών δοχείων που το ένα δεν επικοινωνεί με το άλλο και την τοποθετεί στην καρδιά της καλής διακυβέρνησης και την συνδέει με τους πολίτες. Επί της ουσίας κάνει μία αναδιατύπωση του Κοινωνικού Συμβολαίου στον 21^ο αιώνα.

Οι σχεδιαστές λοιπόν ασφάλειας έχουν ένα διπλό καθήκον, να προγραμματίζουν και να υλοποιούν μεταρρυθμίσεις, ενώ παράλληλα διαχειρίζονται κρίσεις. Για να μπορέσει όμως αυτό να καταστεί εφικτό, είναι απαραίτητη η εμπιστοσύνη των πολιτών και ένα πνεύμα συνεννόησης και συναίνεσης μεταξύ των πολιτικών κομμάτων.

Στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα η κατάσταση είναι δυστυχώς διαφορετική και σίγουρα στην αντίθετη κατεύθυνση από αυτή που περιγράφει ο Omand. Στις 12 Μαρτίου 2021, σε συζήτηση στη Βουλή για την αστυνομική βία, ο τότε αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και πρώην πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας σημείωσε μεταξύ άλλων: «δε φτάνει η καταστολή της ζωής και της καθημερινότητάς μας από τα αναγκαστικά περιοριστικά μέτρα, έχουμε τώρα και τα τάγματα εφόδου της αστυνομίας σας, να κακοποιούν νέους, οικογένειες επειδή βγήκαν μια βόλτα στη πλατεία της γειτονιάς τους. Και να δημιουργείτε στους πολίτες την αίσθηση ότι βρίσκονται σε κατάσταση πολιορκίας. Στις γειτονιές τους και στα σπίτια τους». Συνεχίζοντας στο ίδιο πνεύμα, ο κύριος Τσίπρας κατήγγειλε προσωπικά τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη πως «su-

---

² Στο ίδιο, σ. 11-12.

νειδητά στήνεται ένα σκηνικό αστυνομικού κράτους»³. Θα μπορούσε κάποιος να σχολιάσει πολλά σημεία αυτού του μέρους της ομιλίας του κυρίου Τσίπρα, όπως για παράδειγμα τον τρόπο με τον οποίο χαρακτηρίζει τη λήψη περιοριστικών μέτρων για τη διαχείριση της πρώτης φάσης της πανδημίας, όμως για τις ανάγκες του συγκεκριμένου βιβλίου θα σχολιαστεί μόνο η αναφορά στο ζήτημα της αστυνομίας. Δεν είναι εύκολο να συναντήσει κάποιος, στον επίσημο θεσμικό λόγο, στο υψηλότερο μάλιστα επίπεδο, τέτοιες τοποθετήσεις όπως αυτές του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, στις συνεδριάσεις του Κοινοβουλίου, εκφράσεις όπως «τάγματα εφόδου της αστυνομίας σας». Είναι μια φράση και μια προσέγγιση εξόχως χαρακτηριστική του προβληματικού, πολωμένου και αναχρονιστικού τρόπου που γίνεται στην Ελλάδα ο δημόσιος διάλογος για την ασφάλεια και τον ρόλο της Αστυνομίας.

Η αστυνομική βία, με τη λογική της αυθαιρέτης ή της κατάχρησης βίας, καθώς η Αστυνομία έχει το δικαίωμα χρήσης νόμιμης βίας, είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολεί τα κράτη διεθνώς. Είναι χαρακτηριστικό πως αποτέλεσε κύριο θέμα συζήτησης σε πολλές χώρες, λόγω και των μεγάλων και βίαιων διαδηλώσεων που ξέσπασαν σε πολλές χώρες από πολίτες και οργανώσεις που αντιδρούσαν στα περιοριστικά μέτρα για τη διαχείριση της πανδημίας. Εκ των πραγμάτων λοιπόν, αποτελεί ένα ζήτημα πολιτικής αντιπαράθεσης μεταξύ κυβερνήσεων και πολιτικών κομμάτων της αντιπολίτευσης. Θα πρέπει όμως αυτή η αντιπαράθεση να διεξάγεται μέσα σε ένα πλαίσιο που να στοχεύει από τη μία πλευρά στο να αναδείξει το πρόβλημα και από την άλλη στο να προτείνει λύσεις. Το χειρότερο δυνατό σενάριο είναι η εργαλειοποίηση της δράσης της Αστυνομίας στη βάση μιας ακραίας πόλωσης και διχαστικού λόγου, με όρους ταυτοτικού αναχρονισμού, που αντιμετωπίζει τα Σώματα Ασφαλείας ως περίπου παρακρατικούς μηχανισμούς. Είναι μια στάση και μια προσέγγιση που εξυπηρετεί μόνο τους εχθρούς της δημοκρατίας και δυστυχώς συμβάλλει καταλυτικά στην απομείωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στους θεσμούς ασφάλειας και στην Αστυνομία ειδικότερα. Επί της ουσίας, καλλιεργεί και συμβάλλει στο υπέδαφος α-

---

³ <https://www.syriza.gr/article/id/106176/Kathgorw-toy-Al.-Tsipra-se-Mhtsotakh:-Eisteo-enorchhstrwths-ths-entashs-kai-toy-dichasmoy.html>

κύρωσης του Κοινωνικού Συμβολαίου για την ασφάλεια, παρουσιάζονται την αστυνομία ως λειτουργούσα εκτός αυτού.

Δυστυχώς όμως αυτό είναι το πλαίσιο στο οποίο διεξάγεται συνήθως ο δημόσιος διάλογος στην Ελλάδα, και μπορεί να το διαπιστώσει κάποιος πολύ εύκολα αναζητώντας τα πρακτικά σχετικών συζητήσεων στο Κοινοβούλιο. Απέχουμε δραματικά από την τόσο απαραίτητη συνεννόηση και συναίνεση γύρω από τα ζητήματα ασφάλειας.

Είναι άξιο αναφοράς πως ο πολιτικός διάλογος γύρω από την εσωτερική ασφάλεια, επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στην Ελληνική Αστυνομία, καθώς η πολιτική προστασία, που απασχολεί έντονα τον δημόσιο διάλογο λόγω των φυσικών καταστροφών που αντιμετωπίζει η χώρα τα τελευταία χρόνια, προσεγγίζεται συνήθως διακριτά και ορισμένες φορές αντιθετικά από την εσωτερική ασφάλεια – όρος που παρότι έχει υιοθετηθεί από το σύνολο σχεδόν των χωρών της Δύσης, αλλά και την Ε.Ε.⁴ δεν χρησιμοποιείται στον πολιτικό λόγο στην Ελλάδα. Αυτό το γεγονός αποτυπώνεται και στην ονομασία του αρμόδιου Υπουργείου, το οποίο δεν είναι Εσωτερικών Υποθέσεων ή Πολιτικής Ασφάλειας, αλλά αντίθετα για χρόνια ονομαζόταν Δημόσιας Τάξης, στοιχείο που δείχνει μια περιοριστική προσέγγιση στην ασφάλεια, αν και από το 2009, με ελάχιστες εξαιρέσεις, χρησιμοποιείται ο όρος Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, στο πλαίσιο δημιουργίας σχέσης εμπιστοσύνης με τους πολίτες.

Σε αρκετές περιπτώσεις ο δημόσιος διάλογος δίνει την αίσθηση πως έχει παραμείνει κολλημένος στα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης, όταν υπήρχε μεγάλη καχυποψία γύρω από τα Σώματα Ασφαλείας και η ανάγκη δημοκρατικού ελέγχου τους είχε αναδειχτεί ως μία από τις πρώτες προτεραιότητες της εύθραυστης Μεταπολιτευτικής Δημοκρατίας. Αξίζει να α-

---

⁴ Στα περισσότερα κράτη υπάρχει η διάκριση μεταξύ εθνικής και εσωτερικής ασφάλειας, η οποία αποτυπώνεται και στο πεδίο των θεσμικών δομών, με το Υπουργείο Πατρώας Γης ή Εσωτερικής Ασφάλειας στις ΗΠΑ (Homeland Security) ή τα Υπουργεία Εσωτερικών Υποθέσεων που έχουν οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης (π.χ., Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία, Ισπανία κτλ), αλλά και η Ε.Ε. που η Αρμόδια Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέματα εσωτερικής ασφάλειας είναι αυτή των Εσωτερικών Υποθέσεων και Μετανάστευσης. Σε επίπεδο στρατηγικής και πολιτικής, η Ε.Ε. είχε υιοθετήσει το 2010 το σχήμα της Εσωτερικής Ασφάλειας, με το αντίστοιχο κείμενο στρατηγικής, ενώ από το 2015 το σχήμα μετεβλήθηκε σε αυτό της Ένωσης Ασφάλειας (Security Union).

ναφερθεί πως ακόμη και σήμερα, κυρίως τα κόμματα του αριστερού πολιτικού φάσματος, προτάσσουν την ανάγκη να εκδημοκρατιστεί η Αστυνομία⁵. Αντίθετα, δεν βλέπουμε ακόμη αναφορά στην ανάγκη μεταρρυθμίσεων. Ακόμη και κόμματα που ανήκουν στο κέντρο ή στην κεντροδεξιά μιλούν για εκσυγχρονισμό και αναδιοργάνωση της Αστυνομίας, όχι όμως για μεταρρύθμιση του τομέα ασφάλειας (Security Sector Reform), γεγονός που σαφώς συνδέεται με τα γενικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες στην Ελλάδα, ιδιαίτερα όταν αφορούν κλειστές δομές, όπως είναι τα Σώματα Ασφαλείας. Στο εσωτερικό άλλωστε των Σωμάτων υπάρχουν δυνάμεις στασιμότητας και αντιμεταρρύθμισης που έχουν βρεθεί απέναντι στις περισσότερες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες. Μια περίπτωση που πρέπει να αναφερθεί είναι η μη εφαρμογή του Νόμου 4249 του 2014 για την Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, την αναβάθμιση υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη κτλ.

Ίσως το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα ανάδειξης αυτής της διττής παθογένειας ήταν το ζήτημα της ασφάλειας στα Πανεπιστήμια και κυρίως η πρόβλεψη για τον σχηματισμό των Ομάδων Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (ΟΠΠΙ). Τα κόμματα της αντιπολίτευσης και κυρίως αυτά του αριστερού φάσματος οδήγησαν τον δημόσιο διάλογο σε μια πόλωση που παρουσίαζε τη συγκεκριμένη πρόβλεψη ως μια μετανεωτερική εκδοχή του «Σπουδαστικού» από την εποχή της Χούντας. Αντίθετες με τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία ήταν και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των Αστυνομικών Υπαλλήλων. Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί πως σύμφωνα με το σύνολο σχεδόν των μετρήσεων κοινής γνώμης εκείνης της περιόδου, η πλειοψηφία των πολιτών δήλωνε θετική προς το μέτρο. Κριτική και διαφωνία σαφώς και πρέπει να υπάρχει και είναι θεμιτή στη λειτουργία της δημοκρατίας και στη διαμόρφωση των πολιτικών για την επίλυση των προβλημάτων. Ούτε οι ΟΠΠΙ είναι η μόνη λύ-

---

⁵ Είναι χαρακτηριστικό το πώς έχει διαχρονικά εξελιχθεί το πρόγραμμα, αλλά και η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ για το θέμα της Αστυνομίας. Βλέπε σχετικά Τ. Καρατράντος, (2021), «Η Πολιτική Ασφάλειας του ΣΥΡΙΖΑ: Απο-Ασφαλειοποίηση και Αναντιστοιχίες», στο Μ. Μαραγκουδάκης – Θ. Χατζηπαντελής (επιμ.), *Η Διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ- ΑΝΕΛ: Μια κριτική αποτίμηση*, Αθήνα, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη.

ση για το ζήτημα της ασφάλειας των πανεπιστημίων, άλλωστε δεν παρουσιάστηκε ποτέ έτσι, καθώς ήταν μέρος μιας ευρύτερης δέσμης απαραίτητων μέτρων (Σχέδια Ασφάλειας, συστήματα ελέγχου, κάρτες εισόδου κτλ.), που δεν αφορούν μόνο θέματα βίας και εγκληματικότητας, αλλά και την προστασία από φυσικές καταστροφές, ατυχήματα, αλλά και κυβερνοεπιθέσεις, ζητήματα που, όμως, δεν βρήκαν χώρο στον δημόσιο διάλογο. Υπήρξαν, ωστόσο, πολλές παρεμβάσεις από ανθρώπους του Πανεπιστημίου (καθηγητές, ερευνητές, διοικητικούς υπαλλήλους, φοιτητές) που διαφωνούσαν με προβλέψεις του νόμου, αλλά δεν κινούνταν σε μια διαδικασία πόλωσης και αναχρονιστικού διχασμού. Θα είχε όμως ενδιαφέρον να δούμε ποια θα ήταν η στάση πολλών που διαφωνούσαν στη μόνη πραγματική εναλλακτική στον ρόλο των ΟΠΠΙ που θα ήταν οι ιδιωτικές εταιρείες φύλαξης. Επειδή όμως ο ρόλος αυτού του προσωπικού, υπό τις νομικές προβλέψεις που υπάρχουν στη χώρα μας, έχει αποτύχει, θα έπρεπε να ανοίξει μια συζήτηση, που έχει ήδη προχωρήσει για παράδειγμα στη Γαλλία, για αλλαγή των αρμοδιοτήτων και του ρόλου του προσωπικού αυτών των εταιρειών, ώστε να αξιοποιηθούν και στα πανεπιστήμια, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις, όπως η φύλαξη δημόσιων κτηρίων κτλ. Δυστυχώς όμως, θα βλέπαμε ξανά έναν δημόσιο διάλογο «περί ιδιωτικής αστυνομίας».

Υπάρχει όμως σήμερα ανάγκη εκδημοκρατισμού της Αστυνομίας; Τι σημαίνει το συγκεκριμένο πολιτικό πρόταγμα και πώς συνδέεται με την κρίση εμπιστοσύνης στους θεσμούς και στο κράτος, αλλά και με την πόλωση γύρω από ζητήματα που έχουν διαστάσεις ασφάλειας; Ουσιαστικά πρέπει να απεγκλωβίσουμε τη συζήτηση για την ασφάλεια και τις αλλαγές στα Σώματα Επιβολής του Νόμου από όρους φορτισμένους με πολιτισμικά τραύματα και να εστιάσουμε στην πραγματική αναγκαιότητα της εποχής μας, το νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο για την ασφάλεια.

Το βιβλίο εστιάζει στους λόγους που στον 21^ο αιώνα συζητάμε στην Ελλάδα για τον εκδημοκρατισμό και όχι για τη μεταρρύθμιση της Αστυνομίας και γενικότερα της πολιτικής ασφάλειας και προσπαθεί να εξηγήσει πώς η πρόσληψη της ασφάλειας και του ρόλου των Σωμάτων Ασφαλείας επηρεάζει το πλαίσιο των αλλαγών που θέλουν τα κόμματα να προωθήσουν. Επιπρόσθετα, αναδεικνύει την ανάγκη έμφασης στο ζήτημα της μεταρρύθμισης το οποίο γίνεται επιτακτικό από μια σειρά σημα-

ντικών αλλαγών: α) αναδυόμενες τεχνολογίες, β) αλλαγή της φύσης του εγκλήματος και της βίας, γ) επέκταση του πλαισίου της διακινδύνευσης, δ) ρόλος των Σωμάτων Ασφάλειας στη διαχείριση κρίσεων και καταστροφών και ε) κοινωνίες της διαφορετικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, τα προβλήματα και οι προκλήσεις των αλλαγών θα ενταχθούν σε δύο άξονες: α) στο ευρύτερο σχήμα της Μεταρρύθμισης του Τομέα Ασφάλειας (Security Sector Reform) και β) σε ένα νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο.

Το βιβλίο είναι διαρθρωμένο σε τρία κεφάλαια. Το πρώτο περιγράφει την Ασφάλεια που άλλαξε, ξεκινώντας από την επιστημονική αλλαγή στον άξονα διεύρυνση και εμβάθυνση, τη νέα αντίληψη για την πολιτική ασφάλειας, καθώς και τη νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας σε επίπεδο Ε.Ε. και τέλος το περιβάλλον ασφάλειας όπως αυτό διαμορφώνεται μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, αλλά και τον πόλεμο Ισραήλ-Χαμάς. Το δεύτερο κεφάλαιο αναδεικνύει 23 και 1 λόγους που καθιστούν αναγκαία την αλλαγή πολιτικής ασφάλειας και το νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο. Οι λόγοι είναι ενταγμένοι σε πέντε τομείς: α) η νέα ασφάλεια, β) η κοινωνία του σήμερα, γ) οι προκλήσεις, δ) οι απειλές και τέλος ε) η πολιτική ασφάλειας που ακολουθεί η Ελλάδα. Το τρίτο κεφάλαιο προτείνει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις ώστε να καταστεί η Ελλάδα ένα Σύγχρονο Κράτος Εθνικής Ασφάλειας και περιγράφει τις βασικές αρχές ενός Κοινωνικού Συμβολαίου για την ασφάλεια που μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες, αλλά και στις δυνατότητες του σήμερα.

Το βιβλίο αναδεικνύει πως βασική προϋπόθεση των αλλαγών είναι η διακομματική συμφωνία και συναίνεση και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στα Σώματα Ασφαλείας. Χωρίς αυτές τις δύο προϋποθέσεις δεν μπορεί να λειτουργήσει ένα Κοινωνικό Συμβόλαιο και η πολιτική ασφάλειας θα παραμείνει εγκλωβισμένη, ατελής, κατακερματισμένη και ευκαιριακή.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του κινδύνου αποτελεί η πρωτοβουλία που ανέλαβε τον Μάρτιο του 2021 ο τότε υπουργός Προστασίας του Πολίτη Μιχάλης Χρυσοχοϊδης με τη Λευκή Βίβλο για την Προστασία του Πολίτη. Η Λευκή Βίβλος ήταν μια πολιτική πρόταση που στόχευε στο «να διαμορφωθεί ένα νέο συμβόλαιο μεταξύ πολιτών και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Προδιαγράφει την Αστυνομία του 21^{ου} αιώνα και τις βασικές αρχές με τις οποίες αυτή απαντά στο διευρυμένο αίτημα ασφάλειας και προ-

στασίας των πολιτών»⁶. Σε συνέχεια της Λευκής Βίβλου προωθήθηκε μια σημαντική μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία αλλαγών στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, στο Αρχηγείο και στις Κεντρικές Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και στην Αστυνομική Ακαδημία, η οποία παρουσιάστηκε από τον αρμόδιο Υπουργό στο Υπουργικό Συμβούλιο της 30^{ης} Ιουνίου 2021. Οι επιδιωκόμενοι στόχοι του Νομοσχεδίου ήταν:

- Η έμφαση στον στρατηγικό σχεδιασμό και στην εκπόνηση πολιτικής εσωτερικής ασφάλειας, καθώς και στον συντονισμό της διαχείρισης κρίσεων εσωτερικής ασφάλειας.
- Η αλλαγή της δομής του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας με έμφαση στον Επιτελικό Σχεδιασμό, στον καλύτερο συντονισμό των επιχειρήσεων και στην κεντρική διαχείριση μέσων, υποδομών, δικτύων και ανθρωπίνου δυναμικού.
- Η προσαρμογή στις νέες τάσεις της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας με τη δημιουργία νέων δομών.
- Η έμφαση στην ευελιξία, στον περιορισμό της γραφειοκρατίας και στον έλεγχο των διαδικασιών λήψης αποφάσεων και διοίκησης επιχειρήσεων.
- Η ενίσχυση της συνεργασίας και της επικοινωνίας για την πρόληψη και την αντιμετώπιση νέων απειλών και κινδύνων.
- Η ενίσχυση της αυτοτέλειας και η αναδιοργάνωση της δομής και της λειτουργίας της Αστυνομικής Ακαδημίας με αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών, έμφαση στην ποιότητα και διαδικασίες εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης.
- Η έμφαση στη Δία Βίου Μάθηση και στη διαρκή εκπαίδευση και μετεκπαίδευση⁷.

Η συγκεκριμένη, ωστόσο, πρωτοβουλία τελικά δεν προχώρησε και εδώ συναντάμε μια ακόμη παθολογία του συστήματος παραγωγής πολιτικής εσωτερικής ασφάλειας στην Ελλάδα, την απουσία συνέχειας ακόμη και μεταξύ Υπουργών της ίδιας Κυβέρνησης ή/και του ίδιου κόμματος.

---

⁶ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Λευκή Βίβλος για την Προστασία του Πολίτη, Μάρτιος 2021, https://www.astynomia.gr/file/2021/12/18032021_leuki_vivlos.pdf

⁷ <https://media.gov.gr/anakoinosi-gia-ti-synedriasi-tou-ypourgikou-symvoulou-30-6-2021/>

Τέλος, το βιβλίο προσπαθεί να λειτουργήσει και ως ένα βιβλιογραφικός οδηγός για βιβλία που έχουν εκδοθεί στα ελληνικά και αφορούν τους τομείς με τους οποίους καταπιάνεται. Για αυτό το λόγο, πέραν της γενικής βιβλιογραφίας που υπάρχει στο τέλος, για το δεύτερο κεφάλαιο, υπάρχει μια προτεινόμενη βιβλιογραφία για περαιτέρω πληροφορίες.

Ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου τον αξιότιμο πρώην Αντιπρόεδρο της Κυβερνήσεως και Καθηγητή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου κύριο Ευάγγελο Βενιζέλο που με τίμησε αποδεχόμενος την πρόταση για τη συγγραφή του Προλόγου του βιβλίου, καθώς και τις Εκδόσεις Επίκεντρο και τον Πέτρο Παπασαραντόπουλο που αγκάλιασαν και αυτή τη συγγραφική μου πρωτοβουλία.